

Konferences

“Nevalstiskās organizācijas kā sabiedrības noturības katalizators: ko māca Latgales piemērs?”

Pārskats

Konferences atklāšana

Konferenci "Nevalstiskās organizācijas kā sabiedrības noturības katalizators: ko māca Latgales piemērs?" rīkoja Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS un Latvijas Republikas Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisija ar Vācijas vēstniecības Rīgā atbalstu. Konferenci vadīja žurnālists Arnis Krauze.

Tās mērķis - padziļināti pievērsties Latgales nevalstiskā sektora stāvoklim. Rast atbildes uz jautājumiem: cik spēcīgs ir nevalstiskais sektors Latgalē, vai tas ir gatavs krīzēm, kas ir galvenie pilsoniskie aktivisti - NVO vai iedzīvotāji un kā veicināt sabiedrības noturību Latgales reģionā?

Konferences laikā skatītājiem klātienē un attālināti bija iespējams savus jautājumus un komentārus ievietot vietnē [Sli.do](#).

Konferenci atklāja:

- Jānis Grasbergs, Latvijas Republikas Saeimas sekretāra biedrs,
- Iveta Kažoka, biedrības "Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS" direktore,
- Kristians Helts (Christian Heldt), Vācijas vēstnieks Latvijā,
- Anna Rancāne, Latvijas Republikas Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas Latgales apakškomisijas sekretāre.

Konferences kopsavilkums pieejams [šeit](#).

Konferences pilnais ieraksts pieejams [šeit](#).

Pētījuma "Nevalstiskais sektors Latgalē. Cik liels? Cik stiprs? Cik gatavs krīzēm?" prezentācija

Konferences pirmajā daļā PROVIDUS vadošās pētnieces Agnese Frīdenberga un Līga Stafeca prezentēja PROVIDUS veikā pētījuma "Nevalstiskais sektors Latgalē. Cik liels? Cik stiprs? Cik gatavs krīzēm?" rezultātus.

Pētījuma galvenie secinājumi:

- Latgalē ir 7% no visām Latvijas NVO.
- Tikai 125 NVO ir sabiedriskā labuma organizācijas statuss.
- No visām 2142 NVO Latgales reģionā, 797 organizācijām ir ienākumi un tikai 163 ir algoti darbinieki.
- NVO reaģētspēja krīzēs (īpaši to sākumā) ir ļoti zema dažādu iemeslu dēļ: NVO nesaredz savu lomu krīzēs; NVO uzskata, ka pašvaldība jau rīkojas pietiekami; NVO nav kapacitātes; NVO nevēlas provocēt konfliktus iedzīvotāju starpā. Taču NVO aktivitāte pieaug krīzes vēlākos posmos.

Replikas/jautājumi no zāles, reaģējot uz prezentāciju

- Mazajos novados konsultējas ar cilvēku, nevis ar NVO. Nav nepieciešams šis formālais vidutājs. Taču vai tas ir iespējams lielākās pilsētās, kā Daugavpilī vai Rēzeknē, kur šāda konsultēšanās var būt nepietiekama.
- Latgalē ir daudz mazākumtautību nevalstisko organizāciju, īpaši lielajās pilsētās, turklāt, pārstāvot dažādas tautības - krievus, poļus, ebrejus utt.

Prezentācija pieejama [šeit](#) un pētījums pieejams [šeit](#).

I Paneldiskusija "Cik stipri ir Latgales balsti - vietējās sabiedriskās organizācijas?"

Paneldiskusijā piedalījās:

- Jorens Dobkevičs, biedrības "New East" dibinātājs un vadītājs (Daugavpils),
- Zane Ločmele, biedrības "Krāslavas rajona partnerība" administratīvā vadītāja (Krāslava),
- Oskars Zuģickis, Dienvidlatgales NVO centra vadītājs,
- Dace Spaliņa, Sabiedrības integrācijas fonda (SIF) direktores vietniece, Pilsoniskās sabiedrības atbalsta departamenta direktore.

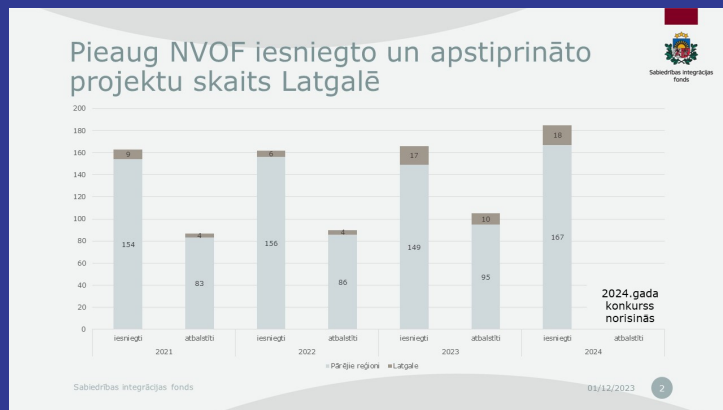
1. Paneldiskusijas ieraksts pieejams [šeit](#).

Dalībnieki atzinīgi novērtēja veikto pētījumu un atzina, ka kopumā pētījuma rezultāti bija sagaidāmi, NVO reģionā patiešām saskaras ar dažādām grūtībām. Piemēram, organizācijām ne tikai Latgalē, bet citos reģionos pietrūkst finansējuma; būtiska daļa no aktīvajām biedrībām ir organizācijas sporta jomā un līdz ar to nedarbojas ar jautājumiem, kas veicina pilsonisko vidi, demokrātisko vērtību stiprināšanu. Vienlaikus izskanēja viedoklis, ka dati par Latgales NVO nevar kalpot par galēju liecinājumu par pilsonisko aktivismu novados, jo iedzīvotāji ir arī pietiekoši aktīvi ārpus NVO.

Latgales NVO pārstāvji atzīst, ka viens no iemesliem zemajai pilsoniskajai aktivitātei ir sajūta, ka Latgales iedzīvotāju balsi nedzird ne tik daudz lokālā līmenī, kā valsts mērogā. Organizāciju pieredze sadarbībā ar pašvaldībām atšķiras. Daugavpils gadījumā šādas pieredzes pēc būtības nav, taču Krāslavā, lai arī nav formālu konsultatīvu mehānismu, Krāslavas rajona partnerībai ir pozitīva sadarbības pieredze, un NVO un pašvaldības pieredze ir vairāk neformāla. Ir vairākas ļoti aktīvas sabiedriskās organizācijas, piemēram, Krāslavas māmiņu klubs un citas.

NVO pārstāvji atzina, ka sabiedriskajām organizācijām pašām jāuzņemas iniciatīvu aktīvi piedalīties pilsoniskās sabiedrības stiprināšanā, nevis jāgaida, kad pašvaldība aicinās uz sadarbību.

SIF pārstāve, Dace Spaliņa, dalījās ar prezentāciju par programmas "NVO fonda" (NVOF) atbalstītajiem projektiem Latgalē, kurā bija redzams, ka lēnām pieaug NVOF iesniegto un apstiprināto projektu skaits Latgalē. Secīgi, pieaug arī NVOF piešķirtā finansējuma apmērs projektiem Latgalē. Taču reģionālās organizācijas izteica iebildumus, ka daudzām organizācijām trūkst zināšanu un spēju projektu pieteikumu sagatavošanai.

Ekrānšāviņš no D.Spaliņas prezentācijas, visa prezentācija pieejama [šeit](#).

Galvenie paneldiskusijas secinājumi:

- Galvenie šķēršļi, kas liedz Latgales NVO piedalīties NVOF programmā un citos projektu konkursos ir **NVO kapacitātes trūkums, projektu konkursu birokrātija un valodas barjera**.
- Jāsekmē Latgales iedzīvotāju balsu sadzirdamību pašvaldībās, bet it īpaši valsts mērogā.
- Jārod viedu, kā mazināt šķēršļus Latgales NVO dalībai sanāksmēs Rīgā, lai veicinātu organizāciju, kas pārstāv Latgales reģiona intereses, uzklauššanu valsts mērogā.
- Lai gan iedzīvotāji spēlē būtisku lomu pilsoniskā aktīvismā Latgales novadā, **NVO sektoru ir jāspēcina, lai iedzīvotāju intereses tiktu pārstāvētas gan reģiona, gan valsts līmenī**.
- **Sistemātisks valsts finansējums programmas formā Latgales NVO tās spēcinātu un ļautu turpināt darbību arī ārpus projektu ietvara.**

Foto: Saeimas arhīvs, fotogrāfe Ieva Ābele.

II Paneļdiskusija "Kā stiprināt sabiedrības noturību Latgales reģionā?"

Paneļdiskusijā piedalījās:

- Inese Vaivare, biedrības "Latvijas Platforma attīstības sadarbībai" vadītāja,
- Dārta Pelse, biedrības "Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS" pētniece,
- Mārtiņš Hiršs, politikas zinātnes doktors, dezinformācijas pētnieks,
- Sergejs Maksimovs, Balvu novada domes priekšsēdētājs,
- Kārlis Dagilis, kultūras ministres ārštata padomnieks mediju jautājumos,
- Jānis Bekmanis, Iekšlietu ministrijas valsts sekretāra vietnieks.

2. Paneļdiskusijas ieraksts pieejams [šeit](#).

Krīzes un sabiedrības noturība - kāda loma tajā ir NVO? - Inese Vaivare

Paneļdiskusiju atklāja Inese Vaivare ar stāstījumu par to, kas vispār ir sabiedrības noturība krīzēs, un kāda loma tajā ir vietējām kopienām. Sabiedrības noturība ir ilglaicīgs process, elastīga piemērošanās apstākļiem un svarīgi, ka šāda spēja piemīt ne vien valstij vai pašvaldībai, vai nevalstiskām organizācijām, bet arī kopienām, katram indivīdam, spējot pašam sev palīdzēt. Kopienų loma lielā mērā ir atkarīga no krīzes rakstura - īslaicīga, ilglaicīga, polikrīze. Krīzes raksturs, nepieciešamie un pieejamie resursi lielā mērā arī nosaka sabiedrības lomu, taču krīzēs ļoti būtiska ir domāšanas maiņa - dažādiem resoriem, sabiedrībai savā starpā ir nevis jākonkurē, bet jāsadarbojas. NVO ir gan preventīvā funkcija, piemēram, dažādas aktivitātes, lai krīzes vispār neiestātos (sabiedrības saliedētība, dezinformācijas mazināšana, sabiedrības izglītošana u.c.), gan loma krīzes laikā, piemēram, palīdzība jūtīgu grupu atbalstā, kur valsts vai pašvaldība nevar ātri noreagēt. Tādēļ svarīgi, ka NVO loma vispār tiek atzīta, lai ar sabiedriskajām organizācijām tālāk sadarbotos, jo NVO darbojas profesionāli, NVO ir institucionālā spēja, kas īpaši svarīga, krīzēm ieilgstot. Krīzēs kopiena būs pirmā, kas sajūtīs krīzes ietekmi un bieži vien pirmā arī reaģēs, taču dažkārt var būt situācija, ka kopienu neiesaistīšanās arī ir rīcība, netraucējot citiem dienestiem strādāt. I. Vaivares prezentācija pieejama [šeit](#).

Latgales pašvaldību pieredze ar Ukrainas civiliedzīvotāju uzņemšanu un vietējo kopienu loma - ko rāda provizoriskie dati? - Dārta Pelse

Providus nesēn apkopotie dati par pašvaldību pieredzi Ukrainas civiliedzīvotāju uzņemšanā liecina, ka Latgale ir izmitinājusi salīdzinoši vairāk Ukrainas civiliedzīvotājus nekā citviet Latvijā. Jāņem vērā, ka tieši Latgalē slodze Ukrainas civiliedzīvotāju uzņemšanā bijusi viena no lielākajām, turklāt ar salīdzinoši zemāku finansiālo nodrošinājumu un arī vietējo kopienu atbalstu.

Foto: Saeimas arhīvs, fotogrāfe Ieva Ābele.

Tikai 12.5% no pašvaldību darbiniekiem norādījuši, ka tām bijuši pieejami pietiekami finanšu resursi, kamēr vidēji Latvijas pašvaldībās tam piekrita ievērojami vairāk - 48.5% aptaujāto pašvaldību darbinieku. Uztraucoši, ka Latgalē ir novērojama izteikti zemāka iedzīvotāju iesaiste Ukrainas civiliedzīvotāju integrācijā, 50% aptaujāto pašvaldību pārstāvju Latgalē vietējo iesaisti novērtē kā zemu (citās Latvijas pašvaldībās šādi vērtē situāciju vien 6.5% aptaujāto pašvaldību pārstāvju). Turklāt 25% aptaujāto Latgales pašvaldību darbinieku aptaujā nepiekrīt, ka vietējie iedzīvotāji atbalsta Ukrainas civiliedzīvotāju integrāciju. Tādējādi Latgales reģions saskaras ar lielākiem izaicinājumiem nekā citi Latvijas reģioni. [Prezentācija pieejama šeit.](#)

Kādēļ cilvēki Latgalē ir vairāk pakļauti Kremļa propagandai? - Mārtiņš Hiršs

Mārtiņa Hirša uzrunā tika skaidroti iemesli, kādēļ tieši Latgalē cilvēki biežāk ir atvērtāki Kremļa propagandai. Ilgstoši pētot šo jautājumu, var runāt par vairākiem iemesliem. Pirmkārt, Latgales iedzīvotāji ilgstoši ir patērējuši Kremļa propagandas kanālus un to saturu. Taču tas kopumā nav vienīgais iemesls, jo Kremļa propaganda parasti uzrunā sabiedrības jūtīgākās tēmas. Tādēļ ir vēl citi aspekti, kas veicina Latgales cilvēku lielāku atvērtību šim Kremļa naratīvam. Otrs nozīmīgs iemesls ir cilvēku atstumtības sajūta no valsts centra, atbildīgajām institūcijām, cilvēku sajūta, ka viņi neko nevar ietekmēt. Trešais ļoti nozīmīgais iemesls ir ekonomiskie faktori - Latgalē salīdzinoši ir augstākais bezdarbs, zemāka vidējā alga, cilvēkiem ir grūtāk dzīvot. Šim faktoram ir ļoti liela ietekme uz to, ka cilvēki būs vairāk gatavi noticēt Kremļa propagandai, īpaši, ja Kremlis to paspilgtina.

Domāšanas maiņa, finansiāli stimuli - kādas ir pašvaldību un valsts ieceres situācijas uzlabošanai? - Sergejs Maksimovs, Kārlis Dagilis, Jānis Bekmanis

Balvu novada mērs Sergejs Maksimovs, kurš īpaši Krievijas pilna mēroga iebrukuma Ukrainā dēļ, Ukrainas civiliedzīvotāju pieplūduma dēļ pieredzējis, ko nozīmē pašvaldības spēja reaģēt uz krīzi, kā savu galveno vēstījumu - mācību konferences dalībniekiem - norādīja, ka ir jānotiek domāšanas maiņai sabiedrībā - no sajūtas, ka iedzīvotājam kaut kas pienākas uz domu par to, ko pats var dot sabiedrībai. Viņš minēja, ka, lai gan Latgalē iedzīvotāju starpā vērojama aizvainojuma sajūta, apātija, tomēr ir daudzi cilvēki, kas ir gatavi sadarboties, lai stiprinātu pilsonisko sabiedrību un viņš novērtē NVO pienesumu pašvaldības darbam.

Kultūras ministrijas atbildības joma ir gan pilsoniskās sabiedrības attīstība un sabiedrības saliedētība, gan mediju politikas veidošana. Kultūras ministres ārštata padomnieks mediju politikas jautājumos Kārlis Dagilis konferencē norādīja, ka Latgales mediju atbalstam izveidota jauna atbalsta programma - sadarbībai ar nacionālajiem medijiem 50 tūkst. eiro apmērā. Ar šo ministrija cer risināt vairākas lietas, piemēram, sadarbības ar nacionāliem medijiem ceļā celt mediju kvalitāti; palielināt auditoriju, kas ir informēta par Latgales tematiku un citas. Ilgtermiņā ministrija vēlas veidot medijus pašpietiekamus, palīdzot veidot digitālās mediju stratēģijas, veidot institucionālu atbalstu, attālināt reģionālos medijus no pašvaldības atbalsta.

Par NVO un sabiedrības noturību - paredzēts atbalsts dažādām Latgales iniciatīvām - kultūrvēsturiskajam atbalstam, citām aktivitātēm. Protams, tas nav globālais risinājums, bet šis, kaut arī nelielais atbalsts ir ļoti būtisks, lai sabiedrības noturību noturētu esošajā līmenī un dati, kas tika prezentēti konferencē, nepaliktu sliktāki. Lielākas izmaiņas iespējamās vien ar ekonomiskiem risinājumiem.

Evikas Siliņas valdības deklarācijā ir paredzēts uzlabot sabiedrības noturību, un Iekšlietu ministrijas valsts sekretāra vietnieks Jānis Bekmanis bija aicināts komentēt, kādas ir valsts ieceres. J. Bekmanis uzrunāja jautājumu par civilās aizsardzības stiprināšanu, fiziskās drošības pakalpojumu pieejamību. Ministrija norāda uz pārmaiņām, kādas būs redzamas tuvākajos divos, trīs gados - tiks izbūvēti krīžu pārvaldības centri. Šie darbi ir procesā, taču ir noteikti termiņi, kad tam jābūt pabeigtiem. Ilgi lolota ir ugunsdzēsēju agrīnā brīdināšanas sistēma un šūnu apraide, kas ļaus brīdināt iedzīvotājus mobilajos telefonos tur, kur apdraudējums var rasties. Tāpat arī robežas izbūve, kurai vajadzētu atstāt labu iespaidu uz Latgales iedzīvotājiem, redzot, ka valsts rūpējas par drošību. Tāpat cilvēka drošības kursa pārskatīšana vispārējās izglītības jomā.

Galvenie paneldiskusijas secinājumi:

- Jāmazina Latgales iedzīvotāju atstumtības sajūta un jāuzlabo novada ekonomiskā situācija, lai stiprinātu sabiedrības noturību un mazinātu dezinformācijas ietekmi Latgales reģionā.
- Būtisks faktors Latgales sabiedrības noturībspējā ir Krievijas dezinformācijas un mediju uzticēšanās mazināšana iedzīvotāju starpā un vietējo mediju stiprināšana.
- Reģionālie mediji jāstiprina, palielinot tiem pieejamo finansējumu, tā, lai veicinātu sabiedrības noturību, ilgtspēju un neatkarību no vietējās varas.
- Sociālie mediji veicina plašāku iedzīvotāju iesaisti Latgales reģionā, kā arī funkcionē kā instruments Latgales krievvalodīgo iedzīvotāju Krievijas mediju patēriņa mazināšanai.
- NVO spēja piesaistīt vietējos Latgales iedzīvotājus darbā ir svarīgāks kritērijs organizāciju spēcīguma novērtēšanai, nekā to reģistrācijas vieta (Rīga vai Latgale).
- Jāveido stipra komunikācijas ķēde starp valsts pārvaldi un Latgales NVO kā arī NVO un iedzīvotājiem. Šāda veida sadarbība palīdzētu veicināt vietējo iedzīvotāju informētību, kas, savukārt, mazinātu atstumtības sajūtu.
- Jāstiprina sadarbība starp Latgales novadu NVO un pašvaldībām. Spēcīga sadarbība starp NVO un pašvaldību veicinātu pilsoniskās sabiedrības kā arī NVO stiprināšanu.

Paldies par dalību konferencē!

Foto: Saeimas arhīvs, fotogrāfe Ieva Ābele.

Par pārskata saturu atbild Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS.

Konferenci rīkoja Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS un Latvijas Republikas Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisija ar Vācijas vēstniecības Rīgā atbalstu.